

FRI-LCR-1-BFT(R)-03

SURVEY ON INFORMED FOOD CHOICES

Prof. Stanka Damyanova, DSc

Department of Biotechnology and Food Technology, Razgrad Branch,
“Angel Kanchev” University of Ruse
E-mail: sdamianova@uni-ruse.bg

Chief Assist. Iliana Nikolova, PhD

Department of Chemical, Food and Biotechnologies,
“Angel Kanchev” University of Ruse, Razgrad Branch
E-mail: inikolova@uni-ruse.bg

Assoc. Prof. Iliana Kostova, PhD

Department of Biotechnology and Food Technology, Razgrad Branch,
“Angel Kanchev” University of Ruse
E-mail: ikostova@uni-ruse.bg

Abstract: A survey was conducted regarding consumer interest in food label information. When buying food products, determining the shelf life (98.46%), the composition (96.57%), the presence of allergens (95.11%), the sign of a healthy product (94.03%), the content of fats, fatty acids, carbohydrates, sugars, proteins, salts, vitamins, minerals (90.31%). The easiest to understand is the list of ingredients and the nutritional value of the products. The respondents had difficulty with the information about cholesterol and fiber in the products. The difficulty in reading the labels comes from the large volume of information that is difficult to understand and in small print. 24.10% of respondents are not interested in the information on product labels. The current questionnaire survey shows better awareness, knowledge and orientation on the part of the respondents compared to previous surveys.

Key words: Food products, Food label, Composition of food products, Surveys

ВЪВЕДЕНИЕ

През последните години се наблюдава интерес към етикетите и информацията, предназначена за потребителите помага за техния осъзнат избор. Съставът на един хранителен продукт се изписва на опаковката и заедно с другата информация, продукта става разпознаваем за потребителите (Stefanov, S., Stefanova, I., Damyanova, S., Vasileva, N., Telichkun, U. Telichkun, V., & Gubenia, A., 2013).

Провеждани са редица проучвания през годините с потребители относно начина, по който избират продуктите и ролята на етикетите чрез информацията, която съдържат. Например, 66% от анкетираните български потребители през 2013 г. срещат затруднения с информацията върху етикетите, 92% имат проблем с дребния шрифт, 90% - с използването на много непонятни знаци и цифри, 73% - с нечетлива информация. 30% от анкетираните считат най-неясна информацията за добавките в даден продукт. Повече от половината анкетираните четат изборително информацията върху етикетите. Изборът за хранителен продукт на 49% от анкетираните е съобразен с информацията от етикета (Petrova, M., Kostova, I., Ivanova, N., Ivanova, I., & Damyanova, S., 2014).

Резултатите от проучване през 2015 г. в Киев сочат, че за 65% от запитаните е важно присъствието на списъка на съставките на хранителните продукти върху етикета им, за 72% е важно да бъдат отбелязани веществата, които са алергени. 60% разбират информацията за съставките изписани на етикетите, като 64% са наясно с витамините, 39% не разбират информация свързана с влакнини в храните (Telichkun U., Gubenia, A., Telichkun, V., Stefanov, S., Damyanova, S., & Stefanova, I., 2015).

ИЗЛОЖЕНИЕ

Целта на настоящия доклад е да се представят резултатите от анкетно проучване, проведено през 2023 г. относно интереса на потребителите към информацията от етикетите на хранителните продукти.

Анкетираните са 116, обособени в 5 групи: ученици, занимаващи се с футбол на 16, 18 и 21 години, други ученици на 18 г., студенти и преподаватели на средна възраст 36 години. Резултатите от анкетата са представени в таблици 1 - 6.

Табл. 1. Какво влияе в по-голяма степен на решението Ви при покупка на хранит. продукти?

Анкетирани	Дизайн на опаковката	Цена	Марка	Хранителна стойност	Състав
Спортисти 16 г.	7,69	30,77	-	15,38	50,00
Спортисти 18 г.	-	8,33	-	-	91,67
Спортисти 21 г.	11,76	5,88	52,94	41,18	58,82
Ученици 18 г.	13,33	6,67	6,67	20,00	60,00
Студенти и преподаватели 36 г.	10	20	35	30	70

От таблица 1 е видно, че в най-голяма степен при покупка на хранителни продукти влияе съставът, следван от хранителната стойност и марката. Съставът е най-важен за 91,67% от 18 годишните спортисти. Над 40% от анкетираните смятат, че информацията върху етикетите е отчасти точна и пълна (Таблица 2).

Таблица 2. Информацията върху етикетите на хранителните продукти предоставя ли точна и пълна информация?

Анкетирани	Да	Не	Отчасти
Спортисти 16 г.	11,54	38,46	42,31
Спортисти 18 г.	16,67	16,67	58,33
Спортисти 21 г.	5,88	11,76	82,35
Ученици 18 г.	33,33	6,67	60,00
Студенти и преподаватели 36 г.	25,00	10,00	65,00

От елементите на етикетите от таблица 3 с голяма тежест е срокът на трайност (98,46%), списъкът на съставките (96,57%), веществата, които могат да причиняват алергии (95,11%), знакът за здравословен продукт (94,03%), съдържанието на мазнини, мастни киселини, въглехидрати, захари, протеини, соли, витамини, минерали (90,31%).

Таблица 3. До каква степен е важно присъствието на следните елементи върху етикетите на хранителните продукти?

Елементи на етикетите на хранителни продукти	Спортисти 16 г.	Спортисти 18 г.	Спортисти 21 г.	Ученици 18 г.	Студенти и преподаватели 36 г.
Място на произход	80,71	91,66	76,47	60,00	80,00
Нетното тегло на хранителния продукт	73,07	66,66	82,35	60,00	70,00
Срок на минимална трайност или знак «е валидна до...(дата)»	92,31	100	100	100	100
Наименование и адрес на производителя	61,54	58,33	41,17	46,67	60,00
Знак за здравето	88,46	100	100	86,67	95,00

Списък на съставките и състав	96,16	100	100	86,67	100
Вещества, които могат да причинят алергии или непоносимост	88,46	100	94,11	93,33	100
Размер, език и цвят на текста върху етикета	57,70	8,33	41,17	40,00	90,00
Специални условия за съхранение и / или условия за използване	73,07	100	64,70	93,33	95,00
Енергийна стойност, ккал или кДж	84,62	100	94,12	60,00	80,00
Брой на определени съставки или категории съставки	83,07	75,00	76,46	73,33	85,00
Съдържание: мазнини, наситени, мононенаситени, полиненаситени мастни киселини, въглехидрати, захари, нишестета, фибри, протеини, соли, витамини, минерали	61,54	100	100	100	90,00

Нивото на знания на анкетиранияте, които позволяват да разберат съдържанието на информацията, намираща се на етикетите, най-вече по отношение на състава на продукта е видно от таблица 4. Всички посочват над 50% знания, като 16 годишните спортисти преценяват нивото се на знания на 91,2%.

Таблица 4. Ниво на знания по отношение на състава на продукта

Анкетирани	Ниво на знания, %
Спортисти 16 г.	91,2
Спортисти 18 г.	86,45
Спортисти 21 г.	56,64
Ученици 18 г.	77,00
Студенти и преподаватели 36 г.	66,00

Знаците върху етикетите на хранителните продукти, посочени в таблица 5 са в различна степен разпознаваеми от анкетиранияте. Списъкът на съставките е най-лесно разбираем (97,33%), следван от хранителната стойност (93,69%), съдържанието на витамини, протеини, мазнини, въглехидрати. Знанията за холестерола и влакнините са по-слаби при спортистите (18 и 21 г.) и учениците.

Таблица 5. До каква степен разбирате знаците върху етикетите на хранителните продукти?

Знаци върху етикетите	Спортисти 16 г.	Спортисти 18 г.	Спортисти 21 г.	Ученици 18 г.	Студенти и преподаватели 36 г.
Списък на съставки	100	91,66	100	100	95,00
Енергийна стойност (Ккал, кДж)	88,46	66,67	70,59	73,33	95,00
Съдържание на	96,15	100	64,70	73,34	90,00

протеини					
Мазнини	100	100	58,83	80,00	95,00
Холестерол	76,92	25,00	11,78	40,00	65,00
Въглехидрати	80,77	100	82,35	66,66	90,00
Влакнини	76,92	16,66	11,78	53,34	70,00
Витамина	92,31	100	82,35	100	90,00
Натрий /сол	96,15	83,34	47,06	80,00	100
Минерали	80,76	50,00	47,66	46,67	85,00
Препоръчителна ежедневна доза	88,46	75,00	58,82	66,67	95,00
Знаци от типа – без мазнини, light, понижено съдържание на калории, диетична, повишено съдържание на влакна	76,93	100	29,41	53,33	85,00
Хранителна стойност (калории, фибри...) на една порция	88,46	100	100	80,00	100

Най-честите причини, поради които анкетираните не четат етикетите са свързани с познаването на продуктите (60,33%), желанието да консумират даден продукт, макар и да знаят, че е нездравословен (41,56%), цените на продуктите (22,31%), както и поради това, че има много информация, трудно разбираема и с дребен шрифт (25,20%). 24,10% от анкетираните не проявяват интерес към написаното на етикетите на продуктите (Таблица 6).

Таблица 6. Какви са причините, поради които не винаги се четат маркировките върху етикетите на хранителните продукти?

Причини	Спортисти 16 г.	Спортисти 18 г.	Спортисти 21 г.	Ученици 18 г.	Студенти и преподаватели 36 г.
Купувам продукти от една и съща марка въз основа на предварителен положителен опит и навици, като не считам, че е необходимо да се четат етикетите	76,92	25	64,71	60,00	75,00
Мисля, че избирам здравословна храна, затова не чета етикетите	61,54	8,33	41,18	46,67	25,00
Твърде зает съм за да чета обозначенията върху етикетите	42,31	8,33		13,33	15,00
Нямам никакъв проблем свързан със здравето	38,46		35,29	46,67	25,00
Твърде много	50,00	8,33	17,65	20,00	30,00

информация върху етикетите, трудно ми е да я разбера, дребен шрифт					
Не се интересувам	42,31			20,00	10,00
Решението за купуване се определя само от цените на хранителните продукти	50,00		5,89	13,33	20,00
Зная, че закупеният от мен продукт може да бъде нездравословен, но го купувам, защото ми харесва	57,69		23,53	40,00	45,00
Не смятам, че информацията е полезна за мен	50,00		5,89	13,33	20

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анкетното проучване, касаещо интереса на потребителите към информацията от етикетите на хранителните продукти показва по-добра информираност, знания и ориентация от страна на анкетирания в сравнение с предишни проучвания. При покупка на хранителни продукти определящ е срокът на трайност, съставът, наличието на алергени, знакът за здравословен продукт, съдържанието на мазнини, мастни киселини, въглехидрати, захари, протеини, соли, витамини, минерали. Най-лесно разбираем е списъкът със съставките и хранителната стойност на продуктите. Анкетирания се затрудняват с информацията за холестерол и влакнини в продуктите. Затрудненията при разчитане на етикетите идват от голямата по обем информация, която е трудно разбираема и с дребен шрифт.

Благодарности: Статията отразява резултати от работата по проект 2023/ФРз - 02, финансиран от фонд „Научни изследвания“ на Русенския университет.

REFERENCES

Petrova, M., Kostova, I., Ivanova, N., Ivanova, I., & Damyanova, S. (2014). Food Labels – an opportunity for informed choice of food. *Journal of EcoAgriTourism, Proceeding of BIOATLAS*, v. 10, Nr. 1 (28), 96 – 102, ISSN: 1844 -8577.

Stefanov, S., Stefanova, J., Damyanova, S., Vasileva, N., Telichkun, U., Telichkun, V. & Gubenia, A. (2013). Problems in the implementation of information function of packaging. *Proceedings of Science Conference of Ruse University, Bulgaria*, v. 52, b.10.2, 246-249.

(Оригинално заглавие: Стефанов, С., Стефанова, Й., Дамянова, С., Василева, Н., Теличкун, Ю., Теличкун, В., & Губеня, А. (2013). Проблеми при реализиране на информационната функция на опаковките. *Научни трудове на Русенския университет, т. 52, с. 10.2, 246 – 249.*)

Telichkun, U., Gubenia, A., Telichkun, V., Stefanov, S., Damyanova, S., & Stefanova, I. (2015). Consumer understanding of food labeling elements. *Resource and Energy Saving Technologies of Production and Ppackaging of Food Products as the Main Fundamentals of Their Competitiveness: Proceedings of the 4th International Specialized Scientific and Practical Conference, September 8, 2015, Kyiv*, 150 - 152. УДК 664 : 339.5